

SJUKVARDEN

Vid frihetstidens slut fanns endast på somliga ställen i riket tillgång på läkare förutom "Provinsial Medici", som skulle finnas i varje län. I Västerbotten inrättades den första tjänsten som provinsial medikus år 1755 med placering i Umeå. År 1781 förordnades en särskild provinsialläkare för norra delen av Västerbotten, som stationerades i Torneå. Sedan Norrbotten år 1810 blivt eget län placerades en provinsialläkare i Luleå.

En s k lantfältskär hade sedan äldre tid varit anställd i Västerbotten. Under gustaviansk tid (fr år 1772) förenade sig ett mindre antal socknar om egen fältskär. Koppning och åderlätning utövades, förutom av läkare, fältskärer och barnmorskor m fl, av särskilt utsedda personer, ofta präster och klockare.

År 1806 den 1 januari beslöt sockenstämman i Övertorneå moderförsamling att göra ett uttalande angående en ny Landsfältskärs tillsättande: "Sedan underrättelse ankommit att förre Lantfältskären Lithorin blifvit ifrån Lantfältskärssysslan skild, så skulle allmogen, så de förmögnare som i synnerhet de fattigare mycken fördel och båtnad tillflyta, om denna syssla blefve förunter åt Provincial Medicus herr Docktor Deutsch, så vida han genom denna lönetillökning blefve bättre iständsatt at fortfara med sitt oegennyttiga biträde under förefallande behof af Läkare, varaf han redan i flere år och vid många tillfällen visat många tillfredsställande prof, anseende desse detta så mycket fördelaktigare, som denne allmoge, hvilken hitintills icke hyst särdeles förtroende för läkare, hvilka dock i anseende till ortens fattigdom och Provincial Medici lönens knapphet snart flyttat ifrån denne ort och blifvit omväxlade med främmande, okönde och i finska språket okunnige Läkare, genom en närmare förbindelse med Herr Docktor Deutsch skulle avvänjas ifrån fördomar emot Läkare, hälst som de exempel av människokärlek och skicklighet som denne Herr Docktor visat allmogen, då genom hans åtgärd äfven människolif blifvit räddade, gjort sig förtjent af socknemännens tacksamhet och fulla förtroende; begärandes at socknemännen härom måtte få yttra sig, och deras tanckar i detta protocoll antecknas.

Detta kunde så mycket mindre nekas, som detta project äfven innefattade de fattiges förmon, för vilkas vän Deutsch är känd, och de förmoner överhetens stadgande den förunnas, så mycket säkrare kunde vinnas, om Deutsch blefve antagen till Lands Fältskär: utom den allmänna båtnad som Kungl Majestet med denna inrättning åsyftadt och genom dess nådiga tilläggning uti Land Fältskärs Instructionen af den 24de December 1793 tillkännagifvit, å daga läggandes at Dess nådiga omtanckar sträcker sig ej blott til den nyttan som af Chirurgien utan äfven af Medicinen i allmänhet och de invärtes sjukdomars Läkande härflyter. Socknemännen förklarade, på tillfrågan, sitt fullkomliga bifall till alt hvad härutinnan är anfördt tillika med deras fulla förtroende för Herr Docktor Deutsch och anförde att de önskade det såsom en förmon för sig samtliga, at ifärga varande syssla måtte Herr Docktor Deutsch förunnas. Och skulle detta Socknemännes åliggande, genom utdrag af detta protocoll, hos Konungens Respective Befallningshafvande i ödmjukhet anmälas." Henrik Deutsch antogs till distriktsläkare med stationering i Torneå år 1805. Han var född år 1772 och dog 31 mars 1838. Deutsch

utgav bl a "Oekonomiska anteckningar rörande Uleåborgs län under resor därstädes åren 1814 och 1815."
I Norrbottens län fanns endast ett lasarett, nämligen lasarettet i Piteå. När detta lasarett år 1858 brunnit ned så var det ett allmänt önskemål att två lasarett skulle inrättas i länet. Landshövding Widmark föreslog, att även Haparanda skulle få ett sjukhus, och genom kungl brev av 20 januari 1860 bifölls förslaget. Lasarettet i Haparanda öppnades år 1861.